Ч. 86. Львів, второк дня 21. цьвітня (4. мая) 1909. Річник XIII.

Передплата на »РУСЛАНА« виносить:

в Австриї:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . 5 кор.
на місяць . . 1·70 кор.

За границею:

на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 долярів, або 12 рублів; з висилкою двічи в тижни $5\frac{1}{2}$ доляра, або 10 рублів; з висилкою що суботи $4\frac{1}{2}$ доляра, або 9 рублів.
Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановых псальмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о $5\frac{1}{2}$ год. пополудни.
Редакция, адміністрация і експедиция »Руслана« при ул. Оссолїньских ч. 11. (партер) (фронт від ул. Тихої). Експедиция місцева в Аґенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попередне застереженє. — Рекламациї неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по цїні 20 с. від стрічки, а в »Надісланім« 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Парляментарне положенє.

(△) Здавало ся спершу після скликаня держ. ради на весняну сесию, що она буде могла зовсїм спокійно працювати і полагоджувати справи, які правительство висунуло на дневний порядок. Тимчасом фінансовий плян мінїстра скарбу д-ра Білїньского починає поміж парлямен тарними сторонництвами викликати зворушенє, так що нема великої надії, щоби сесия держ. ради була спокійна. Навпаки побоюють ся горячої боротьби і опору проти сего пляну, котрий в цїлости а бодай в части може бути відкинений.

Предлога про податок від пива викликала великий опір в ческім і моравскім краєвім виділї, а польске коло згоджує ся на поправу краєвих фінансів з підмогою підвисшеня податку від горівки. Проти предлог мінїстерства скарбу висувають народо-господарскі, автономістичні і полїтичні сумнїви.

Весняна сесия держ. ради буде отже зовсїм занята сими скарбов ми предлогами. Передовсїм відбуде ся перше читанє предлог про споживні податки, а вже з першого читаня виявить ся, що найде ся в держ. палатї більшість для тих предлог. Можливо, що дотеперішнїй неприхильний настрій змінить ся, а на всякий случай в комісиї западе вступне рішенє, котре може набрати значіня наконечного рішеня, бо колиб комісия відкинула фінансовий плян мінїстра скарбу, то й в палатї не можна вже ворожити єму лїпшого висліду.

Опір проти сего фінансового пляну не походить лише з опозицийних кругів але проявляє ся в усїх парляментарних таборах.

Можливо, що в часї першого читаня вийдуть предлоги, котрі вдоволили би потребам держави і домаганям країв. Але на всякий спосіб буде посольска палата домагати ся докладного поясненя про розміри і можливий вислїд наміреного підвисшеня зелїзничих тариф, бо аж тодї можна буде собі виробити докладний погляд на весь фінансовий плян, котрий на всякий спосіб рішить ся протягом лїтної сесиї. З огляду на трудність і обємистість сих предлог не можна буде з ними так скоро упорати ся і тому лїтна сесия протягне ся імовірно по конець липця.

На засїданю в пятницю зустрінуло ся правительство з різким виступом Славяньского Союза, котрого голова др. Шустершіч забравши слово до формального поступованя, пригадав однодушно ухвали посольскої палати що до хлїборобского банку наміреного спільним мінїстерством скарбу для Босни в Сараєві. Тимчасом утворенє сего банку уже мало одержати санкцию, а єго дїяльність має розпочати ся в маю.

Щоби правительству дати нагоду висловити ся про своє становище в сїй справі, скликав др. Шустершіч засїданє боснїйскої комісиї і поставив внесенє на закінченє засїданя посол. палати, що й ухвалено.

Ся вість подана д-ром Шустершічом викликала велике зворушенє в палатї, одначе опісля настрій успокоїв ся троха після пояснень даних мінїстром скарбу в комісиї, бо на основі тих пояснень впевнили ся сторонництва, що опір австрийского правительства запобіг шкодам, які могли би вийти з необмеженого поступованя спільного мінїстерства скарбу. Опір австр. правительства довів до того, що з привілею боснїйского хлїборобского банку виділено викуп кметів, і доперва після сего виділеня австр. рада мінїстрів згодила ся на утворенє хлїборобского банку. Вправдї ще не зовсїм полагоджено сю справу в комісиї, однак імовірно не дасть она поводу до дальшого заколоту, хоч можна сподївати ся в посольскій палатї різких нападів на мінїстерство скарбу задля полїтичного і народогосподарского упослїдженя Австриї, особливо з боку христ. суспільників, котрих дневник Reichspost виступив з вельми різкою статею проти бар. Буриана, а також з боку Слав. Союза, особливо полудневих Славян.

Чимало клопотів приспорило правительству також виданє державних білєтів. Др. Крамарж намагав ся вихіснувати сю справу, щоби правительству задати смертний удар, одначе справа закінчить ся порозумінєм і резолюциєю не так грізною для правительства. На всякий спосіб буде се наука для правительства, що в будучині не буде предпринимати таких фінансових справ без відома і ухвали державної ради.

Найбільшою болячкою державної ради є неперечно язикові предлоги, котрих якось не висувають на дневний порядок. Нїмцї, котрим спершу так було пильно, щоби сї предлоги війшли на дневний порядок і були після першого читаня відослані до комісиї, тепер якось заняли вижидаюче становище, щоби не викликувати бучі, якою грозять Чехи при першім читаню. Нїмецкі сторонництва бажають держати ся такої тактики, щоби на случай викликаня пересиленя з нагоди язикових предлог, вину можна зсунути на Чехів і на Славяньский Союз, а щоби нїмецкі сторонництва вийшли чистими.

Все те показує, що лише поверховно виглядає посольска палата що до настрою

Сільвіо Пеллїко.

Із днів мойого тюремного житя.

(Le mie prigioni).

З італїйскої мови переклав
Володимир Держирука.

(Дальше).

І читав я кілька разів сей лист з хлопячим вдоволенєм і сто разів благословив автора листу і менї здавало ся, що кожде словечко вказує на благородну й чисту душу.

Заходило сонце; се була пора моєї молитви. Ох, як відчував я присутність Бога! Як дякував я Йому за нову нагоду, щоб сили мойого ума й серця охоронити від знесиленя! Як оживляла ся моя память на всї Його безконечні дари!

Стояв я біля величезного вікна, крізь решітку виставив я зложені руки: церков св. Марка була підімною; безчисленна гурма свобідних голубів лепотїла у воздусї; вони гнїздили ся на сїм оловянім даху; над моєю головою розкинулось величне небо. Я глядїв на часть Венециї, яку можна було бачити з вікна мойого арешту: далекий гомін людских голосів бив солодко об мої вуха.

В сїм нещаснім але величнім місци говорив я з Тим, що оден тільки бачив мене і Йому поручав я мойого батька, матїр і всїх, що були дорогі для мойого серця і менї здавало ся, що Він говорив до мене:

„Уповай на мою доброту!
А я закликав:
„Так, хочу уповати“...

Зворушений і потїшений скінчив я мою молитву і менше відчував укушенє комарів, яких вони тодї таки менї не жалували.

Сего вечора, після такого одушевленя, уява почала успокоювати ся, а ужаленя комарів почали бути для мене так невиносимими, що я мусїв руки й лице обвивати; нараз повстала в моїй голові така думка, яку я бажав відогнати, але не міг.

Тремерелльо кинув гидке підозрінє на Занзе, що вона може зрадити мої тайни. Она! ся чиста душа, що нїчого не знала про полїтику й не бажала знати!

Неможливо було сумнївати ся; я спитав себе: Чиж я маю таку саму певність про Тремерелля? А коли сей шибеник є знарядом судиїв-дослїдників? Що буде, коли сей лист є підроблений ким небудь, що витягнути важні зізнаня для мнимого товариша? Може сей арештант, що пише до мене, навіть не єствує; а коли єствує, то є підлий, що баж є пізнати мої тайни і, викриваючи їх, дістати свободу; а може се який справдї благородний чоловік, а підлим є Тремерелльо, що хоче зруйнувати нас обох і через се придбати собі якусь грошеву нагороду.

Як се прикро, але зовсїм природно для сего, що жиє в тюрмі і всюди боїть ся ворожої зради!

Такі думки приневолили мене й відбирали менї бадьорність. Нї: що до Занзе не мав я нїколи таких думок. Мимо сего, коли Тремерелльо вимовив се гидке слово на її адресу, трохи сумнївів увійшло в мою думку не зглядом неї, але тих, що позволяли їй приходити до моєї кімнати. Чи они се робили задля її бажаня чи може на бажанє власти, що хотїла її ужити як шпіона? А коли они так думали, то дуже лихо она їм прислужила ся!

Та, щож робити з листом незнакомого? Чи дати послух строгим порадам страху, і чи се було би осторожностию? Чи віддати до рук Тремерелля лист і сказати: Не бажаю свойого спокою ставляти на непевну гру? А коли тут нема жадного підступу? Коли незнакомий є людиною, гідною моєї приязни, гідною того, щоб я задля него трохи заризикував а через се осолодив йому його нудьгу на самотї? Негіднику! Ти стоїш може два кроки від смерти, страшний засуд може залунати кождого дня, а не хочеш сповнити милосерного дїла? Дам одвіт, мушу дати одвіт! Та колиб на нещастє викрила ся наша переписка, то, хоч нїхто із совісних не може нам закидати злочину, все таки велика одвічальність впаде на бідного Тремерелля. Чиж ся думка не вистарчає, щоби вложити на мене обовязок: не допустити до переписки.

спокійною і роботящою. У внутрі однак нагромадило ся доволї суперечностий і невдоволеня, що може довести при найблизшій нагоді до заостреня і завзятих спорів і спинити правильну законодатну роботу держ. ради.

Справа хлїборобского банку для Босни.

(X) Хлїборобский і торговий банк для Босни й Герцоговини, як на иншім місцї зазначено, одержав санкцию і має ще протягом сего місяця почати свою дїяльність. Дозвіл на засновини сего банку дістали деякі пештеньскі банки, щоби на великі розміри вести в тих краях викуп кметїв. Статут признає банкови в тій цїли далекосяглі привілеї, так між иншими має банк мати право упривілейованого судового стану і екзекуцию кметних залеглостий може стягати без ухвали суду.

Доказом мають служити книги банкові. Крім того банк мав одержати право вихіснювати боснїйскі державні добра, за які Туреччина має дістати 57 міл. корон.

В тих привілеях добачає держ. рада велику шкоду для австрийских інтересів, а проти мінїстра д-ра Білїньского звернуло ся в першій хвилї роздратоване, що він не перешкодив сему. Вже бо 11. марця посол. палата одноголосно ухвалила нагле внесене д-ра Шустершіча, котре домагало ся недопущеня до утвореня сего банку. Ще в січнї в комісиї для прилуки Босни пок. Йоркаш висловив ся дуже різко проти одностонного поступованя і запевнив, що австрийске правительство звернуло ся з дуже рішучим представленем до спільного мінїстерства, щоби вволило австрийским потребам. Коли ухвалювано внесене д-ра Шустершіча, заява мінїстра д-ра Білїньского з 11. марця була значно лагіднїйша, як бар. Йоркаша, але й він заявив, що австр. інтереси будуть обезпечені.

Роздратоване між послами наслїдком вісти про санкцию на введене хлїборобского банку для Босни дійшло до того степеня, що виринула гадка, поставити в стан обжалованя мінїстра д-ра Білїньского, (особливо між Чехами і социялїстами), але ся гадка упала, бо справедливо замічає Reichspost, що не мінїстрови д-рови Білїньскому але спільному мінїстрови бар. Буриянови повинні свій опір заявити посли на сесиї делеґацийній.

В комісиї для прилуки Босни пояснив др. Білїньский, що хлїборобский банк одержав вступну санкцию з всякими привілеями, про котрі спільне правительство не вважало відповідним повідомити австр. правительство. Так само австр. правительству не повело ся спинити удїленя сих привілеїв угорскому банкови, бо признане місця одного віцепрезидента австрийскому мужови не можна вважати уступкою. Доперва надане дефінїтивної санкциї переведено в порозуміню з авст. правительством під услівем, що викуп кметїв має бути з привілеїв банку вилучений, а буде придїлений боснїйскому соймови. Викуп кметїв буде отже відрочений аж до ухвали сойму.

Заяву мінїстра скарбу принято не без певних докорів, а комісия ухвалила внесене, щоби мінїстер предложив всї урядові акти в сїй справі, а тодї комісия постановить, яке має заняти становище в сїй справі супроти правительства.

Огляд часописий.

Як небудь проминула гроза війни з нагоди недавного австрийско-сербского спору, всеж таки виявило ся наглядно, що Австро-Угорщина осягнула сьвітлий дипльоматичний успіх не тілько задля того, що за нею постояла яко вірна союзниця Нїмеччина, але також і тому, що наша монархія була добре военно підготовлена і всї европейскі держави мали респект перед нею. Показала ся наглядно правдивість римского реченя: si vis pacem, para bellum і тому й тепер, коли подїї на Балканї не дадуть ся обчислити в своїх послїдовностях, монархія не перестає думати про дальше уоружене своєї армії і фльоти.

Вельми займаві побробицї про се подає віденьский дневник Die Zeit. Як звіщає сей дневник, виступить управа военної маринарки в осїнній сесиї делеґацийній з домаганем запотребованя на будову трех або чотирох кораблїв-великанів (dreadnoughts). Будова такого корабля буде стояти 55 мілїонів корон, отже запотребоване на будову 3—4 таких кораблїв, що потриває около 4 роки, буде виносити 162—220 міл. корон. Перша рата, яку делеґациї мають ухвалити, буде виносити 50—60 міл. корон.

Сухопутна армія буде потребувати на дальше уоружене около 450 міл. корон. Одна часть з того буде видана на артилерию і доповнене амуніциї, полеві кухнї, всякі части узброєня для піхоти і кінноти, полевий телеґраф і т. п. Пороблено вже в тім напрямі закупна на кредит на широкі розміри тодї, коли виринула була гроза війни з Сербією, а що рати ухвалені не вистарчали, треба було купувати на кредит. Друга часть сих кредитів послужить на покрите належитостий за транспорти війск (около 30 мілїонів) і видатків споводованих мобілїзациєю і удержуваня змобілїзованого війска на південнім сходї монархії. Разом отже по цїли уоруженя видасть монархія около 700 міл. корон.

Остання мобілїзация довела военну управу монархії до зрозуміня певних реформ військових, заведеня лїпшого уоруженя і лїпшої орґанїзациї, котра перемінить Австро-Угорщину в могучу военну державу, що вспів дати собі раду не лише з одним але можливо і з двома рівночасно противниками. Сї реформи і уоруженя приневолена монархія перевести з огляду на грізне межинародне положене в Европі. Навзаводи між Анґлїєю і Нїмеччиною, напрями полїтики Нїмеччини, жадоби немічної, пораженої Росиї, котра для удержаня самовлади, династиї і чиновництва намагає ся здобути поважне становище з підмогою якоїсь заборчої війни, внутрішнїй розстрій в Туреччинї — можуть довести до зліквідованя турецкого володарства в Европі. Все те наказує Австро-Угорщинї приготовляти ся на цїлій лїнії в напрямі военнім і фінансовім, щоби які небудь зміни, спори і полїтичні катаклїзми не могли заскочити несподївано.

Для Австро-Угорщини найімовірнїйшою в будучинї представляє ся війна з Росиєю або в союзї з Нїмеччиною або на осібняка. Можливість сеї війни стала тим більше імовірною з того часу, коли у Віднї перестали бояти ся Росиї яко военної сили. Бояла ся того Австро-Угорщина ще по конець 1887 р., коли Росия почала громадити війска на границї Галичини з півночи і сходу. Тодї архікн. Альбрехт вихований в понятях про Росию Миколая I рішучо відраджував виповідженя війни. Росия Миколая II не імпонує нікому.

Панславістичні всеросийскі старої школи круги бачать се з тривогою, що Габсбурска монархія находить ся найлїпшій дорозї стати державою переважно славяньскою, а тодї під єї полїтичний вплив попаде автоматично вся південна Славянщина на Балканї. Се оден повід недалекої війни.

Другим поводом була би межусобиця в Туреччинї і подїл сеї держави. В такім случаю змаганя Росиї до захопленя або европейскої Туреччини або тих частин Малої Азиї, з котрих можна би успішно заволодїти Царгородом, довели би конечно до австрийско-росийскої війни.

В новій війнї Австро-Угорщина може осягнути великі успіхи. Розкривають ся Габсбурскій монархії в части сї вигляди полїтичні в напрямі східнім, які в цїлости мала Польща за Ягайлонів і Жиґмонта III, але не уміла їх вихіснувати. Хто хоче се вихіснувати, повинен заздалегідь приготовляти ся в полїтичнім і военнім напрямі. Не можна прогайнувати анї одної хвилї, анї одного кроку, який робить ся на полїтичній шахівницї.

Для Росиї жизненість Австро-Угорщини є нечуваною несподїванкою. Перед 1849 роком аж до останних часів глядїли в Петербурзї на Австро-Угорщину як на обмираючу державу, котрої одна частина дістане ся без труду Росиї. Сим заманювали ся царі (Олександер II аж до зїзду в Райхсштад), дипльомати, мінїстри, ґенерали, отже сї круги, котрі повинні найлїпше знати про силу і снагу полїтичну сусїдів. В листах Олександра II по італїйскій війнї читаємо ненастанно, що Австрия клонить ся до певного розкладу. Не дійшло до того, бо в 1866 р. вступила на дорогу конституциї і народної рівноправности.

Колиб Миколай II застановив ся над тим, чому єго дїд був таким злим віщуном, найшов би лїк, що спас би росийске царство. Тодї не потребував би бояти ся сильної Австро-Угорщини. Однак анї він, анї єго дорадники не уміють думати тверезо. І тому дожили немилої несподїванки 25. марця і дожиють ще инших розчаровань.

Полїтичний огляд.

Австро-Угорщина.

Внесене презеса польского кола д-ра Ґломбіньского, поставлене на засїданю в пятницю, в справі часового знесеня цла на пшеницю і кукурузу вказує на вступі на неурожай, який навістив Галичину в послїднім роцї, відтак на некорисний збір бараболь і на нужду серед рільничого населеня в Галичинї. Крім того вказує внесене на то, що серед таких услівий потерпів також дуже значно млинарский промисл а також і покликане під оружиє резервістів в найважнїйшім часї для рільництва вплинуло некорисно. Зарівно і остра зима, як також вічні дощі ушкодили значно засїви озимини в Галичинї.

Віденьска печать живо коментує приключене з пятницї в комісиї прилуки і відповідно до своєї полїтичної відтїни висказує ся загалом песимістично. Належить однак ствердити, що по виясненю д ра Білїньского, зложенім в комісиї настало успокоєне в посольских кругах а тим самим нема причини до песимістичних виглядів. N. fr. Presse видить так великі трудности, що уважає виключеним, щоби сесия могла закінчити ся з початком липця, як то давнїйше укладано. Reichspost нападає остро в вступній статї на мінїстра Буряна і стверджує, що бар. Буриян має ще неодну стрілу, яку випустить против Австриї і може справити Австриї ще великі клопоти в зелїзничій справі Босни і Герцоґовини. Deutsches Volksblatt на рівнї з Reichspost ударяє на бар. Буриянa, закидаючи єму фалшиву тактику супроти австрийского правительства і заявляє, що бар. Буриян повинен як найскорше уступити зі свого становища

Заграниця.

Хотяй з Царгорода надходять успокоюючі вісти про те, що й в кругах старотурків почина-

---

XXXV.

Цїлий вечір був я неспокійний, в ночи не примкнув я навіть очий і серед таких сумнївів не знав, як рішити ся.

Рано-вранцї скочив я з ліжка, видрапав ся на вікно й молив ся. У скрутних хвилях треба з довірєм розмовитись з Всевишним, послухати Його інспірациї й держати ся сего.

Так я зробив; після довгої молитви відійшов я від вікна, порозганяв мухи, натер долонями покусані рамена... Моє рішене було: висказати секондінови свій страх, що се може для нього бути небезпечно; колиб він лякав ся — зрезиґнувати; колиб нї — приняти.

Ходив я кілька хвилин, нараз почув пісоньку: „Кіт менї приснив ся, ти мене обняла“. Тремерелльо ніс менї каву.

Я сказав йому мої скрупули, не замовчав нї словечка. А він був таки постійним в бажаню служити, як казав, двом так знаменитим людям. Ся постійність противорічила боязкому виразови лиця й назві Тремерелльо, якою ми його кликали. Я був також готов.

— Я лишу вам своє вино, — сказав я до нього: — принесїть менї потрібного паперу до переписки і будьте певні, що, коли почую брязкіт ключів без нашої пісоньки, пірву в кусники сейчас всьо, що є заказане.

— Ось прошу аркуш паперу і давати му його все, кілько схочете і спускаю ся на вашу обережність.

(Дальше буде).

ють помалу привикати до доконаного перевороту й до зміни пануючого та що рівнож на провінциї запановує спокій, то одначе вісти з Малої Азиї не є корисні для молодотурків. В вілаєті Баґдад, Басора і Ерзерум прийшло до так поважних забурень, що оказала ся потреба змобілїзованя кількох баталїонів редифів, а крім сего заряджено ще инші військові приготованя. Про сї події нема докладнїйших вістий; але з сего, що про них донесли депеші, як рівнож і з сего, що в Царгороді побоюють ся інтервенциї зі сторони Анґлії, можна вносити, що є они вельми поважні.

В Царгороді нічого так в теперішній хвилї не боять ся, як інтервенциї котроїсь з европейских держав, предвиджуючи, що се моглоб бути для Туреччини початком кінця. Але мимо сего в самім Царгороді почуває себе нове правительство зовсїм безпечним. Доказом сего може бути відправлене з поворотом добровольцїв і шести баталїонів редифів. В поважних полїтичних кругах столиці панує пересьвідчене, що теперішнє військове правлїнє є пожадане на довший час, бо є найлучшим способом, щоби привернути спокій в розбурханій турецкій державі, якого она так дуже потребує для свого розвою. Значінє Порти дуже значно підупало, а парлямент є занадто слабий, щоби міг успішно піддержувати повагу держави.

Новий султан Магомет V. видав відручне письмо „гатті-гумаюн“, в якім заявляє, що в дотеперішних урядах полишає дальше вел. везіра Тевфіка башу, шейк-уль ісляма, обіцює своїм підданим свободу, рівноправність і справедливість. Крім сего заповідає султан, що видасть наві розпорядки, які мають положити конець заворушеням та привернути в державі спокій, а також дотикаючі розвою торговлї і рільництва. В кінцевім уступі затверджує султан договори, заключені з приязними державами і висловляє бажанє, щоби ті приязні відносини ще більше скріпили ся.

Просимо відновити передплату.

Новинки

— **Календар.** Ві второк: руско-кат.: Яну арія; римо-кат.: Фльориана м. — В середу: руско-кат.: Теодора Прп., Клим.; римо-кат.: Пія V. п. р.

— **Москвофільскі баламутства** що до уживаня назв українсько-руский, Україна-Русь, Ruthenen і Russen роблять актуальною видану окремо брошуру „Історичний розвій імени укр.-руского народу“ д-ра Богдана Барвіньского, на котру звертаємо увагу всїх родимцїв.

— **Руский лїцей жіночий в Тернополї.** „Подільске Слово“ доносить: Зачуваємо, що Тов. ім. Ярославни наміряє з слїдуючим роком шкільним отворити першу клясу руского лїцея жіночого і в тій цїли підприняло вже вступні кроки і приготовленя.

— **В справі фондациї кн. К. Острожского в Тернополї**, про яку наш загал мало знає, пише „Под. Слово“: Між усїма українськими інституциями в Тернополї особливше становище займає заведенє князя Вас. Константина Острожского. Се найдавнїйша, найбогатша, а своїм характером найбільше консервативна інституция українська в Тернополї. Найдавнїйша, бо початок єї датує ся до XVI ст., найбогатша, бо майно єї виносить 279.000 К, а найбільш консервативна, бо комітет, що завідує сею інституциєю, складає ся з десятьох людий, вибираних тернопільскими міщанами гр.-кат. обряду доживотно. Основою до повстаня сеї інституциї були грамоти з р. 1560, 1570 і 1593. князя Василя Константина Острожского, найвизначнїйшого тодї маґната українського, що він їх дав Братству при церкві Рождества Христового в Тернополї. Утворивши через дарованє поля (235 морґів) положеного під Тернополем, належиту материяльну підставу, кладе князь в згаданих грамотах програму для сего Братства о характері просьвітно-гуманїтарнім і церковнім. Програма сего Братства була доволї широка. Братство мало дбати про обі церкви тернопільскі (Рождества Христового і Чесного Хреста), про школу, яку основав князь і про шпиталь для міщан „грецкої віри“. Фондаторови ходило очевидно о се, щоби сей дар єго як найбільші користи приніс міщаньству тернопільскому. В такім видї істнувало се Братство мабудь аж до року 1788, коли то надворним декретом знесено усї Братства церковні. Маєток перейшов відтак в руки пароха тернопільского і доперва коли в 1869 р. уряд громадский міста Тернополя підняв справу сеї фондациї з сим, щоби єї передати в заряд громадї тернопільскій, рускі міщани тернопільскі разом з тодїшним парохом о. Фортуною, адвокатом д-ром Лучаківским і радником Струміньским виступили против сего і віддали справу на дорогу судову. Процес з урядом громадским скінчив ся в 1884 р. а скінчивсь тим, що фондация лишилась в руках гр.-кат. міщан тернопільских.

Дальше автор статї радить фондациї змінити в дечім статут, а се в тім напрямі, щоби можна удержувати захоронку для бідних дїтий тернопільских міщан-Русинів та щоби можна надїлювати стипендийними запомогами учеників ремісничої школи і середних шкіл, але лише синів руских міщан з Тернополя.

Усе те — кінчить автор — справи так корисні, що комітет для фондациї кн. Острожского повинен се зробити, як він хоче сповнити свій обовязок зглядом цїлої нашої громади тернопільскої. Коли він устроїв вечерницї в честь К. Острожского, щоби почтити єго память, то ще більшою пошаною памяти фондатора буде се, що комітет подбає про розширенє статута, бо теперішний не відповідає єго колишним бажаням. Тай взагалї нам, дїтям XIX чи XX столїтя не вільно вузше розуміти справ, ніж як се було 300 лїт тому назад, бо так, як доси є, то фондация анї не сповняє бажаня нашої громади тернопільскої, анї волї фондатора і є институциєю майже мертвою з мертвим капіталом.

— **Руске Сокільство.** Львівский »Сокіл« заложив доси 414 пожарних а 21 ґімнастичних філїй. Філїї обовязані що року присилати матерному тов-у звіти з річної дїяльности. Зі звітів 200 пожарних філїй, які їх найскорше надіслали, показує ся, що они числять 10.297 членів, між якими є 446 женщин. Майна готівкою мають ті 200 філїй 9.206 К, а в інвентари 23.415 К. Три філїї мають свої власні доми, а се в Липици дол., Бабухові і в Малехові к. Жидачева. Сокільскі стяги ратували мр. при 289 огнях і дістали 94 грошевих нагород з „Днїстра“ а 28 від инших асекурацийних товариств. Ті 200 філїй уживають 198 сикавок, мають 676 метрів ссучого вужа, півтретя кльм. струєвого вужа, 187 бочок на воду, 917 ведерець, 426 драбин, 692 гаків і т. д. Головами в тих філїях є: 118 селян-хлїборобів, 51 сьвящеників, 9 урядників, 7 ремісників, 6 учителїв, 3 студенти, 3 емер. жандарми, 1 емер. капітан, 1 купець і 1 завідатель дібр. Начальниками стягів є: 177 селян-хлїборобів, 14 ремісників, 4 студенти, 2 учителї, 1 купець, 1 державець дібр і 1 урядник.

— **Українська студентска громада в Москві** єствує вже три роки і за сей довгий час, як пише „Рада“, нїчогісенько не зробила, хиба упорядковує що року „український вечір“. Правда, вечери сї мали деяке значінє: гарно, до ладу упорядковані они робили значне вражінє на громадяньство, під впливом бучних українських вечерів, про яких на другий день розносили славу російскі часописи на всю Москву, жвавійше повставала думка про необхідність місцевим Українцям згуртуватись на национальному ґрунтї, і ось вже недалекий час, коли сї бажаня й думки здїйснять ся в конкретній формі. А про те, обмежитись тільки манїфестованєм перед московским суспільством показного боку українства, значить ставити перед громадою занадто дрібні завданя. Нехтованєж громадою своїх найбільш житєвих справ неминуче мусить привести громаду до глибокого занепаду. Як раз у такім становищи опинилась осе укр. студентска громада в Москі. Неможна, правда, закинути їй, щоб она сьвідомо обмежувала свої завданя. Нї, навпаки: в промовах, в статутах (які, до річи, громада оден за одним виробляла собі на протязї всїх трьох років) їй визначалось безмежне поле дїяльности, — тут і „витворюваня широких верств национально сьвідомої українскої інтелїґенциї“, і видавництво, й чого тільки не було. На дїлїж вся енерґія витрачувалась на внутрішню боротьбу між двома протилежними по завданям і загальній метї гуртками, і ся боротьба провалилась виключно на ґрунтї орґанїзацийних справ. І тодї, як проводарі двох ворожих течій в громадї змагались в безславній боротьбі, решта громадян ввесь час залишалась в становищі на пів сьвідомих симпатий, які власне й привабили сей доволї численний, але национально мало сьвідомий елемент до укр. громади в Москві. Як реакция до такого нехтованя громадою своїх найблизших завдань, як результат глибокого зневіря, що в громадї почне ся таки хоч колинебудь позитивна робота, й повстає нова студентска орґанїзация, котра, входячи в склад громади, має метою ширити й зміцняти між її членами национальну сьвідомість. В першу чергу своєї дїяльности новий гурток ставить упорядкованє систематичних рефератів по українському питаню. Заразом з тим гурток має на метї й чисто наукову роботу по всяким відділам українознавства. Є думка запросити українскі сили з місцевої професури до проводу в сїй научній працї. Навчені гірким дослїдом над громадою, основателї нового гуртка запросили на установне зібранє тільки тих громадян, про яких більше-менше відомо їх певне переконанє по национальному питаню, а щоб елемент, який має нахил руйнувати национальну справу, не ввійшов в склад нового гуртка і не розпочав там улюбленої „внутрішної“ боротьби, приманє нових членів має бути по таємному голосованю. До сего додатиб, що гурток єднає поступове студенство більш-менш однакове по поглядам на национальні завданя і відношеню до українського народу, алеж ріжноманїтне в боку загальних полїтичних сьвітоглядів. За браком часу навряд чи доведе ся гуртку розпочати свою дїяльність в сїм акад. роцї. Ввесь останнїй до лїтних вакаций час гурток має обернути на те, щоби подїлити працю між членами гуртка (писанє рефератів, збиранє етноґрафічних і инших материялів, хто їде на село і т. ин.).

— **Спілковий рух в Парані.** В куритибскій „Зорі“ д. Никола Федюк з С. Павльо містить статю п. з. „З чого зачати“, в якій радить заложити на удїлах кооперативне тов-о промислово-торговельне. Назва єго мала би звучати: Перше руске кооперативне тов-о „Україна“ в Куритибі. Задачею сего тов-а було би зорґанїзувати всїх руских промисловцїв і торговельників в бразилїйскій Руси, посередничити в закупнї товарів і взагалї помагати своїм членам материяльно і морально. А годить ся тут зазначити, що Русини в Парані взяли ся до торговлї і промислу; в кождій кольонії мають по кілька склепів, позакладали великі гарбарнї, ріжні варстати і т. д. і під тим зглядом можуть бути приміром для наших Галичан, які торговлю і промисл пустили в чужі руки.

— **„Социялїстичне сьвято“** минуло в суботу спокійно. В походї перший раз виступила музика, чим стягнено ще більше неробів, як попередними роками. З львівских дневників не вийшли в суботу лише социялїстичний „Głos“ і очевидно „Дїло“. Всї инші дневники появили ся в звичайнім обємі.

— **Великий пожар.** В Винограді коло Городенки вибух онодї пожар, який обняв 60 господарских загород зі 186 будинками, з яких лише кілька було обезпечених на 18.000 К. Між иншими згорів фільварок двірский.

— **Боротьба з бальонами.** Мілїтаризм розширює ся з суші і моря також на воздухи. В разї війни військові бальони і машини до лїтаня могли би не лише сповняти вивідуючу службу але і метати вибухові бомби на маси ворожого війска. Проте в слїд за поступом в воздухоплавстві йдуть нові способи борби з бальонами і машинами до лету. Фабрика Крупа виробила вже гармати нового типу, яких задачею буде нищити бальони. Така гармата може обертати ся докола своєї оси аж до прямовісного уставленя. Єї стрільна сягають 5.000 метрів в гору, а що бальони летять не висше 2.000 метрів, проте досягнути їх буде легко. Одинокою обезпекою машин до лїтаня і бальонів перед стрілами гармат буде скорий їх лет.

— **Від коли пють каву в Европі?** Перший раз в Европі випито каву в Венециї в 1591. роцї. Привіз єї з Єгипту оден лїкар. Венецияцям смакував сей напиток, тому зачали єго спроваджати і заложили багато каварень. За випиту каву плачено тодї з кінцем року. Блаженні були тодї часи для »безгрішних«.

— **Гумористичний кутик.**

Брилянтове весїлє.

— Запрошую тебе на своє брилянтове весїлє.

— От жартуєш! Думаєш, що дожиєш?

— Не розумієш. Женю ся з донькою ювілера.

Оповістки.

— **Великі і гарні образи** до науки історії в народних школах на підставі шкільних підручників „Школа народна ч. III і IV“ дуже добрі до поглядової науки історії можна набути в Рускім Товаристві педаґоґічнім у Львові при ул. Мохнацкого ч. 12. На тих образах є представлені в пронольоґічнім порядку всї рускі князї, о яких говорить ся в народних школах. Позаяк виконанє сих образів є дуже гарне, тож Видїл Тов-а педаґоґічного має повну надію, що кождий учитель і кожда Рада шкільна місцева постараються ся о се, щоби ті образи були в кождій рускій школї. Цїна 1 К, з почтою 1 К 20 с. Ті образи можуть бути не лишень гарною окрасою школи, але також і кождої рускої хати.

— **Перенесеня.** Президия краєвої Дирекциї скарбу перенесла комісаря скарбу Здисл. Славіньского з видїлу податкового староства в Заліщиках до адмінїстрациї податків у Львові, концепіста скарбу Вол. Кропачека з відділу податкового староства в Коломиї до відділу податкового староства в Гусятинї; концепіста скарбу д-ра Ст. Найвальда з адмінїстрациї податків у Львові до кр. дирекциї скарбу і концепіста скарбу Вол. Ковбляньского в відділу податкового староства в Бібрцї до відділу податкового староства в Камінцї.

Посмертні † оповістки.

— **О. Роман Ляндер**, радник митрополичої консисториї і парох в Залізцях нових, упокоїв ся по довгій і тяжкій недузї дня 2. с. м. в 54. роцї житя а в 28. роцї сьвященьства. Покійник полишив по собі щирий і глибокий жаль між своїми парохіянами, для яких був не лише душпастиром, але добрим батьком-дорадником і помічником в кождій хвилї. В. є. п.!

Наука, штука і лїтература.

— *Др. Богдан Барвіньский.* **Історичний розвій імени українсько-руского народу.** (І. Руский а український (Русь-Україна).—ІІ. Ruthenen a Русини. — ІІІ. Русь, Україна — Ruthenen, Russen). Написав... у Львові 1909. Накладом „Руслана". З печатнї В. А. Шийковского, мал. 8⁰ ст. 41. Цїна 40 сот. Дістати можна в Книгарнї Наук. Тов-а ім. Шевченка, Ринок 10.

— **Нива**, часопись посьвячена справам церковним і суспільним, містить в 12. ч. з 1. мая отсї статї: о. Он. Воляньский: Християнїзм чи католицизм? — о. Ник. Садовский: Про вільнодумство. — о. Он. Воляньский: З фільософії в „Учителю".— Я. Т.: Задача сьвящеників по містах.— о. Он. Воляньский: Огляд преси.—о. Он. Воляньский: Всячина. — Від Редакциї і Адмінїстрациї.

— **Нові листсві карти з ілюстрациями.** Відомий український художник Іван Труш випустив першу серию листових карток з малюнками різьби. Таких серий має бути кілька. Крім того п. Труш видасть кілька листових карток з японьскими малюнками і кілька з творами українських художників.

— **Книгарня Льва Ідзіковского в Київі** видала окремий, систематичний по відділам катальоґ українських книжок та нот. Катальоґ має 72 сторінки дрібного друку.

— **„Малороссійскій Родословникъ".** Під такою назвою А. та М. Стороженки видають родоводи старих українських, дворяньских родів. Редаґує виданє В. Модзалевский. Уже вийшов І. том, який містить родоводи 59 родів і друкує ся том ІІ. До виданя долучають ся знимки з старих портретів.

Телеґрами

з дня 3. мая.

Царгород. До новоутвореного кабінету великого везіра Тевфіка-паші входять всї давні мінїстри з виїмкою мінїстра заграничних справ, яким зістав тепер б. вел. везір Ферід-паша, мінїстра війни, яким став комендант адриянопільского корпусу, Салеґ, та мінїстра маринарки, яким є тепер Різа-паша.

Царгород. Воєнний суд веде слїдство проти б. султана Абдуль Гаміда, щоби єго компромітувати в очах суспільности і тим чином справдати єго усуненє з престола. Звідси пішла чутка про суд над б. султаном і про можливий єго засуд на смерть.

Солунь. Привезено ту вчера з Царгорода 702 вязнїв, а між ними багато двораків б. султана і 27 евнухів.

Прага. 200 нїмецких студентів урядило вчера в полудне буммель, який минув без перепони зі сторони Чехів.

Франкфурт. Frankfurt. Ztg. доносить з Тегерану, що завтрішного вторника перский султан оголосить нову конституцию.

Царгород. La Turquie пише на основі записок ґенерального штабу, що в молодотурецкій армії згинуло 97 вояків, а 160 було ранених. Між султаньским війском було убитих 297, а 585 ранених.

Берлїн. В північній Америцї шаліла онодї страшна буря, причім згинуло 202 особи. Шкоди нанесені бурею виносять, після обчислень статистичного уряду в Філядельфії, 10 мілїонів долярів. На озері Гудзоньскім і Еріє затонуло 6 пароходів, а 36 подорожних найшло смерть в филях озера.

Тижневий звіт Торговельної і промислової палати

про цїни збіжа і продуктів у Львові від 26. цьвітня до 1. мая 1909:

	за 50 клґ.
Пшениця	13·10—13·35 К
Жито	9·00— 9·30 К
Ячмінь броварняний	7·75— 8·55 К
Ячмінь на пашу	7·70— 8·00 К
Овес	8·25— 8·65 К
Кукурудза	0·00— 0·00 К
Просо	0·00— 0·00 К
Горох до вареня	10·00—11·50 К
Горох на пашу	00·00—00·00 К
Бобик	7·50— 8·00 К
Конюшина червона	70·00—82·50 К
Конюшина біла	38·00—58·00 К
Конюшина шведска	70·00—85·00 К
Тимотка	32·00—37·00 К
Ріпак зимовий	13·85—14·15 К
Насїнє конопл.	10·00—10.50 К
Хміль	27·00—37·00 К
Насїнє льняне	11·00—11·25 К
Льнянка	10·00—10·50 К

Ол. Барвіньский. Історичний огляд засновин Народного Дому у Львові (на основі жерел). — Цїна 80 сотиків.

Ол. Барвіньский, З останних десятиліть XIX віку. — Цїна 40 сот.

W sprawie uniwersytetu lwowskiego, list Edw. Gniewosza, szefa sekcyjnego ministerstwa wyznań i ośw. do Alexandra Barwińskiego. — Цїна 10 сот.

Гомерова Одиссея, переклад Нїщиньского (Байди). Ч. І і ІІ. — Цїна 4 К 40 с.

Метаморфози Овідия, переклад Сердешного. — Цїна 1 К.

Григорій С. Сковорода. — Цїна 30 с.
Кониський, Непримирена. — 40 с.
Кулїш, Дон Жуан Байрона. — 40 с.
Антін Головатий, Уманця. — 30 с.
Шевченко, Наймичка, повість. — 60 с.
„ Княгиня „ 30 с.
Проф. Ратміров. повість Мордовця. — 40 с.
Оржешко, Великий, новеля. — 50 с.
Йов, переспів П. Патая. — 1 К.

Можна дістати через адмінїстрацию „Руслана" або в книгарнї Н. Товариства ім. Шевченка.

РУСИНИ! Жадайте у всїх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицко-руской фабрики Евгена Білїньского в Збаражи.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педаґоґічного, а 5% на сироти і вдови по сьвящениках.

Держім ся поклику:

Свій до свого!

Образи Шевченка, Хмельницкого, Котляревского, Лисенка від 6 – 200 К. Фіґурки з ґіпсу á 80 с і 1·20 К. Краватки, ґердани, сорочки, фартушки, шапки сокільскі і козацкі, альбоми, перфуми, спинки, брошки і шпильки з гербом, тутки і паперцї ріжного рода поручають. — *Склади „Сокільского Базару" у Львові і Стрию.*

Церковні річи

КРАСНІ і ДЕШЕВІ ПРОДАЄ

„ДОСТАВА"

основана руским духовеньством — **в Станиславові** при ул. Смольки ч. 1, а **у Львові** при ул. Рускій ч. 20 (в каменицї »Днїстра«).

Там дістане ся ріжні фелони, чаші, хрести, лїхтарі, сьвічники, таци, патерицї, кивоти, плащеницї, образи (церковні і до комнат), цьвіти і всякі другі прибори. Також приймають чаші до позолоченя і ризи до направи.

Удїл виносить 10 К (вписове 1 К), — за гроші вложені на щадничу книжку платять 6%.

29 (12—?)

Др. К. Левандовский

Львів, пл. Галицка 7. (над Централь. каварнею).

Витяганє, пльомбованє, вставлюванє зубів без болю.

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

Нова сензацийна програма

від 1. до 15. мая 1909.

Щоденно о 8. год. вечер представленє. В недїлї і сьвята 2 представленя о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що пятницї **High-Life** представленє. Білєти вчаснїйше можна набути в конторі Пльона при ул Кароля Людвика ч. 5.

Товариство взаїмного креди у

„Днїстер"

у Львові, ул. Руска ч. 20.

Телефон ч. 788.

засноване при Товаристві взаїмних обезпечень „Днїстер" в р. 1895 на підставі закона о стоваришенях з р. 1873.

Одвічальність членів обмежена до подвійної висоти удїлу.

Цїлею Товариства є **удїлюванє кредиту** своїм членам рільникам **обезпеченим в „Днїстрі" від більше лїт.**

Проценти від вкладок 4%, без потрученя податку рентового.

Вкладки приймає і виплачує Каса Дирекциї Товариства в годинах урядових, **від 8. до 2. год. в полудне.**

Конто в Щадницї почтовій ч. 35.527.

Конто жирове в банку австро-угор.

Вкладки щадничі К 2,848.890·—
Удїли членьскі К 262·994·—
Позички удїлені К 3,396·002·—

Канцеляриї Товариства отворені перед полуднем.

Розклад зелїзничих поїздів

важний від 1. мая 1908.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	5·50	**8·55**	**1·30**	5·45	9·50
Кракова	7·25	9·50	—	**8·40**	**2·30**
Ряшева	—	—	1·10	—	—
Підволочиск	7.20	12·00	**2·15**	5·40	10·30
Черновець	8·07	—	**2·05**	5·57	9·30
Черновець	—	—	—	—	**12·20**
Станиславова	5·40	—	—	—	—
Коломиї,	—	10.20	—	—	—
Стрия	7·29	11·43	3·50	—	11·00
Пустомит	7·29	11·43	3·50	—	11·00
Самбора	8·00	10·30	2·00	—	9·10
Любіня	8·00	10·30	2·00	9·10	—
Рави рускої	7·10	12·40	4·50	—	—
Янова	8·26	1·15	5·00	9·25	10·10†
Брухович	7·10	—	12·40	4·50	8·20
Брухович	8·15	—	—	—	—
Зимної води	5·50	7·25	1·10	5·45	9·50
На Підзамче:					
З Підволочиск	7·01	11·40	**2·00**	5·15	10·12
„ Бродів	7·01	—	**2·00**	5·15	10·12
„ Курович	—	—	12.54	—	8·34
„ Винник	7·51	—	12·54	3·44	8·34

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд	вечер	в ночи
Кракова	3·50	**8·25**	**2·45**	**7·00**	11.15
Кракова	—	8.40	6·12	7·35	**12·45**
Ряшева	—	—	3·30	—	—
Підволочиск	6·20	10·40	**2·16**	7·45	11.10
Черновець	6·10	9·35	**2·23**	—	10·38
Черновець	—	—	—	—	**2·50**
Станиславова	—	—	—	2·40	—
Коломиї	—	—	—	6·03	—
Стрия	7·30	—	2·25	6·42	11·25
Пустомит	7·30	—	2·25	6·42	11·25
Самбора	6·00	9·05	4·00	—	10·45
Любіня	6·00	9·05	—	4·00	10·45
Рави рускої	6·14	11·05	—	7·10	11·35†
Янова	6·58	9·15	1·35†	3·35	6·30
Брухович	7.21	11·05	—	—	—
Брухович	6·14	—	3·35	7·10	11·35†
Зимної води	3·50	8·40	3·30	7·35	11·15
З Підзамча:					
До Підволочиск	6·35	11·02	**2·31**	8·08	11·32
„ Бродів	6·35	11·02	2 31	8·08	—
„ Курович	—	8·53	—	4·41	—
„ Винник	5·47	8·53	2·01	4·41	—

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані тонстим друком. — Поїзди їдучі лише в недїлї означені †.

Видає і відповідає за редакцию **Семен Ґорук.**

З друкарнї В. А. Шийковского.